

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Лавренюк В.В.

аспірант,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

СОТЕРІОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ КАЛЬВІНІСТСЬКОГО ВЧЕННЯ

Кальвінізм являє собою другу як по значенню, так і по часу сформування течію Протестантизму, що виникла у XVI столітті в Швейцарії у результаті Реформації. Вперше дана течія отримала назву «кальвінізм» у 1552 році від її противників представників лютеранського вчення. Багато представників Кальвінізму, а також і сам Жан Кальвін (1509–1564) – головний ідеолог вчення, вважали дану назву невідповідною суті вчення та надавали перевагу таким назвам як «Реформаторський Протестантизм» або «Реформаторське Християнство».

Фундаментом сотеріологічної концепції кальвінізму можна вважати п'ять позитивних тверджень з суперечливих питань догматики, або як їх ще називають – TULIP («тюльпан»), підґрунтя яких було сформовано Кальвіном, а кінцево затверджено ортодоксальними кальвіністами вже після його смерті. До даних принципів входить: повна гріховність людини; безумовне обрання на спасіння людини Богом; обмежене вилуплення Христом лише обраних; незаперечне наділення людини благодаттю для спасіння назавжди; обраність на спасіння не можливо втратити. Дані принципи залишаються основоположними для протестантської течії і до нашого часу [1, с. 221].

З точки зору сотеріології, найважливішою працею Жана Кальвіна являється «Настанови у християнській вірі», також, вона відома під назвами «Інститути християнської віри», «Християнські інституції». Дана праця була вперше опублікована латиною у березні 1536 році в Базелі, а в 1541 році французькою мовою і в подальшому неодноразово перевидавалася та розширювалася автором. У передмові до першого видання Жан Кальвін звертається до французького короля Франциска I з проханням припинити тогочасні переслідування протестантів та вислухати їх [2].

У своїй праці Кальвін сформував та обґрунтував основи своєї сотеріологічної доктрини, а саме представив дві фундаментальні концепції вчення – «виправдання вірою» та «передвизначення до спасіння».

Ідея «виправдання вірою» є основною сотеріології Кальвінізму та Лютеранства та опирається на одну із *Quinque sola* (П'ять основ протестантського богослов'я), а саме *Sola fide* – виправдання лише вірою. За цією концепцією вірянин може врятуватися та отримати Божу благодать лише через свою віру в жертву Ісуса Христа та Божу милість. Жан Кальвін під час формування свого трактування даної сотеріологічної ідеї був майже у всьому солідарним з трактуванням Мартіна Лютера, крім того аспекту, що, на думку женецького реформатора, Бог наперед обирає як виправданих, так і грішників. Тобто, Кальвін частково поєднує концепт «виправдання вірою» з ідеями про перед визначення та на основі цього формує свою власне трактування принципу *Sola fide*.

Ідея «передвизначення до спасіння» полягає у тому, що Бог наперед все визначив, а саме обрав вірян, які будуть врятовані в майбутньому. Також, на думку С. Головащенко, у «Настановах у християнській вірі» автором було розглянуто старі теологічні доктрини, які ґрунтувалися на ідеї «подвійного передвизначення, та якісно розвинено [3, с. 177]. Концепція «подвійного передвизначення» ґрунтується на засадах того, що Бог обрав наперед не лише тих вірян, що врятовуються через Його благодать, а й тих, що будуть осуджені на вічне прокляття через всі їх гріхи. Тобто, Бог є незалежним у своїх задумах, все наперед визначено Ним і є невідворотнім. У підтвердження своєї доктрини Жан Кальвін часто наводив фрагмент із послання до Римлян апостола Павла: «Бо Він каже Мойсеєві: Помилую, кого хочу помилувати, і змилюсерджуся, над ким хочу змилюсердитися. Отож, не залежить це ні від того, хто хоче, ні від того, хто біжить, але від Бога, що милує» (Рим. 9:15–16).

В сотеріологічному аспекті найбільшу увагу варто приділити таким частинам «Настанов у християнській вірі» Жана Кальвіна як Книга друга «Пізнання Бога Спасителя в Христі, що було спершу об'явлене батькам у Законі, потім нам в Євангелії» та Книга третя «В який спосіб дістаємо ласку від Христа, і які для нас з цього наслідки та які з цього слідує діла», тематика яких зрозуміла з назв. Так, в Книзі другій, Розділ 6 «Зіпсована й упала людина мусить шукати в Христі спасіння», женецький реформатор наголошує на тому, що «прийняття вибраних, охорона Церкви, рятування в небезпеці, – все це пов'язано з ласкою Посередника, вся надія блаженства виключно в Христі». Також, у

підтвердження правильності доктрини «виправдання вірою» Кальвін приводить слова апостола Іоанна: «Життя ж вічне це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його» (Ів. 17:3) [2, с. 48]. У Третій книзі автор продовжує формування своєї сотеріологічної доктрини. Так, у Розділі 3 «Відроджуємося вірою та покаанням» він вказує на те, що головним зміст Євангелія є покаання та прощення гріхів, що дав нам Христос, та які ми приймаємо вірою [2, с. 83]. У Розділі 11 «Оправдання віри: перше – опис слова й самої справи» Кальвін зазначає, що виправдання є найголовніший стовб на якому стоїть релігія. Виправданий вірою буде той вірянин, який позбавлений праведності діл та вірою досягає праведність від Христа. На думку Кальвіна, віра це лише інструмент одержання ласки в Христі [2, с. 104–106]. У Розділі 21 «Про вічний вибір, яким Бог призначив декого до блаженства, а інших на погибель» презентується концепція «подвійного перед визначення». Так, автор пише, що предестинацією, або призначення, називається «вічна постанова Бога, що її Він постановив Сам у Собі, що Він хотів щоб сталося з кожною людиною». Кальвін зазначає, що не всі люди були створені однаковими: комусь Бог призначив спасіння та вічне життя, а комусь – гріховність та вічну погибель [2, с. 138].

Отже, центральними стовпами сотеріологічної доктрини кальвінізму, або реформаторського богослов'я, є концепції «виправдання вірою», «передвизначення до спасіння» та «подвійного передвизначення». Вони були сформовані Жаном Кальвіном на основі тогочасних сотеріологічних ідей Мартіна Лютера та творів Отців Церкви. Найперший виклад своїх сотеріологічних доктрин женецьким реформатором було здійснено у праці «Настанови у християнській вірі», яка стала стовпом для формування теології кальвіністської протестантської течії.

Список використаних джерел:

1. Докаш В. І. Кінець світу: еволюція протестантської інтерпретації : Монографія. Київ-Чернівці : Книги – XXI, 2007. 544 с.
2. Кальвін І. Інституція. Атланта, Торонто : Ukrainian Evangelical Alliance of North America, 1986. 269 с. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/9378/file.pdf> (дата звернення: 19.07.2022).
3. Головащенко С. І. Історія християнства: Курс лекцій : навч. посібник. Київ : Либідь, 1999. 352 с.